

PHÁT TRIỂN NHÂN CÁCH CỦA HỌC VIÊN ĐÀO TẠO SĨ QUAN CẤP PHÂN ĐỘI TRONG QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN VĂN HÙNG (*)

Tóm tắt: Học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội trong Quân đội nhân dân Việt Nam là những thanh niên, hạ sĩ quan, binh sĩ ưu tú, có đủ điều kiện, tiêu chuẩn tuyển sinh của Bộ Quốc phòng, đã trúng tuyển (hoặc cử tuyển) vào các học viện, trường sĩ quan để học tập, rèn luyện theo mô hình, mục tiêu, yêu cầu đào tạo, trở thành sĩ quan có trình độ đại học. Họ là nguồn cán bộ kế cận quan trọng của Quân đội, vì vậy rất cần phát triển nhân cách nhằm đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội trong thời kỳ mới. Bài viết phân tích, đề xuất một số giải pháp cơ bản hướng tới phát triển nhân cách của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội trong Quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội; nhân cách; Quân đội nhân dân Việt Nam.

Abstract: Platoon-level officer cadets in the Vietnam People's Army are outstanding young people, non-commissioned officers, and soldiers who meet the admission standards set by the Ministry of National Defense and are admitted (or nominated) to study and train at academies and officer schools under a university-level training program. They are an important source of future military cadres; therefore, it is essential to foster their personality development to meet the requirements of building the Army in the new era. The article analyzes and proposes some fundamental solutions to promote the personality development of platoon-level officer cadets in the Vietnam People's Army today.

Keywords: Platoon-level officer cadets; personality; Vietnam People's Army.

Ngày nhận bài: 28/6/2025 Ngày biên tập: 08/9/2025 Ngày duyệt đăng: 19/9/2025

1. Khái quát về nhân cách của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội

Nhân cách của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội là một chỉnh thể thống nhất giữa đức và tài, giữa phẩm chất và năng lực, phản ánh các giá trị xã hội theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo để trở thành sĩ quan cấp phân đội trong Quân đội nhân dân Việt Nam. Phát triển nhân cách của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội là quá trình vận động hợp quy luật, thông qua hoạt động tự giác, có mục đích, được tổ chức chặt chẽ và định hướng đúng đắn của các chủ thể ở các học viện, trường sĩ quan nhằm làm cho các yếu tố cấu thành

được từng bước nâng cao theo quá trình đào tạo, chuyển hóa theo mô hình nhân cách của người sĩ quan tương lai.

Thực tế ở các học viện, trường sĩ quan Quân đội thời gian qua cho thấy, việc quan tâm chăm lo phát triển toàn diện nhân cách của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội đã được cấp ủy, chỉ huy các cấp thường xuyên quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo. Đại đa số học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội đều tích cực, tự giác phấn đấu học tập, rèn luyện theo chuẩn đầu ra của từng trường, qua đó góp phần đào tạo được đội ngũ sĩ quan cấp phân đội “có phẩm chất, năng lực hoàn thành chức trách, nhiệm vụ ban đầu và có khả năng phát triển lên chức vụ cao hơn”⁽¹⁾. Tuy nhiên, đối với một bộ phận học viên, nhận thức về quá trình

(*) *Thượng tá, ThS; Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng*

phát triển nhân cách có lúc chưa sâu sắc, quá trình học tập và rèn luyện chưa thường xuyên, liên tục làm cho sự phát triển nhân cách của họ không đồng đều giữa các yếu tố, dẫn tới “Học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội tốt nghiệp ra trường một số đồng chí chưa thích ứng nhanh với điều kiện, môi trường công tác mới”⁽²⁾. Bên cạnh những nhân cách được phát triển toàn diện, vẫn còn một số học viên hạn chế cả về năng lực và phẩm chất, thậm chí không đạt được mục tiêu nhân cách, phải thải loại trong quá trình đào tạo.

Sự nghiệp xây dựng Quân đội và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới diễn ra trong bối cảnh thế giới, khu vực đang trải qua những biến động nhanh chóng, phức tạp, khó dự báo. Trong khi đó, các thế lực thù địch luôn tìm cơ hội tăng cường chống phá Đảng, Nhà nước ta.

2. Một số giải pháp phát triển nhân cách của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội trong Quân đội nhân dân Việt Nam

Để góp phần đào tạo đội ngũ cán bộ sĩ quan cấp phân đội “có bản lĩnh chính trị vững vàng, tuyệt đối trung thành với Đảng, Tổ quốc, Nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa, có phẩm chất đạo đức cách mạng, có kiến thức, năng lực toàn diện theo yêu cầu nhiệm vụ”⁽³⁾ đáp ứng mục tiêu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại; yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới, cần thực hiện tốt một số giải pháp sau:

Một là, chuẩn hóa mô hình nhân cách người sĩ quan cấp phân đội theo mục tiêu đào tạo của từng học viện, trường sĩ quan quân đội.

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ mục tiêu của các nhà trường là đào tạo ra lớp cán bộ mới, toàn diện cả đức, cả tài, tận tụy phục vụ nhân dân. Riêng về mục tiêu đào tạo cán bộ quân đội, Người nhấn mạnh: “Phải có quan điểm và lập trường vững chắc, có quyết tâm chiến đấu thật cao, nắm vững chiến lược, chiến thuật của chiến tranh nhân dân, luôn luôn nâng cao tri thức chuyên môn, thương yêu chiến sĩ, chăm sóc đời sống tinh thần và vật chất của chiến sĩ; phải thực hiện dân chủ nội bộ”⁽⁴⁾. Theo đó, các học viện, trường sĩ quan quân đội hiện nay cần có sự chuẩn hóa mô hình nhân cách người sĩ quan cấp phân đội sau khi

tốt nghiệp ra trường theo mục tiêu đào tạo của từng học viện, trường sĩ quan.

Cần chuẩn hóa mô hình nhân cách theo mục tiêu đào tạo sĩ quan cấp phân đội hiện nay thành những tiêu chí, những đặc trưng, những quy trình thống nhất, có tính quy chuẩn cao để tạo điều kiện cho các chủ thể hiện thực hóa quá trình phát triển nhân cách của học viên. Quá trình chuẩn hóa phải gắn liền với hiện đại hóa nhằm theo kịp với những yêu cầu gần nhà trường với chiến trường và đơn vị và theo hướng vừa có tính chỉ đạo xuyên suốt, vừa có tính cụ thể trước mắt, đảm bảo tính cơ bản và toàn diện, tính chính xác và thời sự đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới, khắc phục tình trạng thiên lệch giữa tiêu chí phẩm chất và năng lực trong mục tiêu đào tạo.

Cấp ủy, chỉ huy các cấp trong các học viện, trường sĩ quan quân đội cần thường xuyên giáo dục, quán triệt nâng cao nhận thức cho các lực lượng trong nhà trường về mô hình, mục tiêu đào tạo sĩ quan cấp phân đội để phát triển nhân cách của học viên. Công tác tuyên truyền, giáo dục phải được tiến hành thường xuyên và liên tục, tạo cơ sở để phát huy vai trò, trách nhiệm của mỗi tổ chức, lực lượng tham gia phát triển nhân cách của học viên trong quá trình đào tạo. Đặc biệt, cần đánh giá đúng thực tế các tiêu chí về phẩm chất và năng lực trong mô hình, mục tiêu đào tạo sĩ quan cấp phân đội hiện nay của trường mình để tiêu chuẩn hóa các tiêu chí đó trong chuẩn đầu ra của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội.

Quá trình phát triển nhân cách của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội cần giải quyết tốt quan hệ giữa mục tiêu, yêu cầu đào tạo của khóa học với mục tiêu, yêu cầu cụ thể trong từng giai đoạn đào tạo. Quan hệ giữa mục tiêu, yêu cầu đào tạo của cả khóa học với mục tiêu, yêu cầu cụ thể trong từng giai đoạn đào tạo, có thể xem là mối quan hệ giữa chất và lượng. Giải quyết hài hòa, đúng đắn mối quan hệ trên cũng đồng thời là để nâng cao hiệu quả phát triển nhân cách của học viên. Mục tiêu, yêu cầu của khóa học là chỉ số về chất, cái đích đặt ra về phẩm chất và năng lực người sĩ quan cấp phân đội tương lai cần có.

Ảnh minh họa.

Để đạt được mục tiêu đó, phải thông qua từng giai đoạn cụ thể, mục tiêu yêu cầu cụ thể trong từng năm học, đó là quá trình người học từng bước chiếm lĩnh và làm chủ hệ thống tri thức, phát triển trí tuệ; kết hợp với việc rèn luyện nâng cao phẩm chất chính trị, đạo đức của mình. Đó cũng là chỉ số về lượng mà học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội cần đạt được cả về phẩm chất và năng lực. Vì vậy, để tạo sự chuyển biến về chất thì học viên phải tích lũy dần về lượng. Do đó, đòi hỏi lãnh đạo, chỉ huy các cấp, các cơ quan chức năng, đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý học viên và đặc biệt là học viên phải quán triệt và định hình tốt mục tiêu, yêu cầu khóa học và của từng năm học. Qua đó, thúc đẩy quá trình phát triển nhân cách của học viên trong toàn bộ quá trình đào tạo.

Hai là, đổi mới chương trình, nội dung đào tạo sĩ quan cấp phân đội đáp ứng yêu cầu phát triển đồng bộ phẩm chất và năng lực của học viên.

Chương trình, nội dung đào tạo là cơ sở trực tiếp quyết định sự phát triển toàn diện nhân cách học viên sĩ quan cấp phân đội, gắn liền với mục tiêu hình thành phẩm chất và năng lực của người sĩ quan tương lai. Vì vậy, việc đổi mới chương trình phải hướng tới sự đồng bộ, kết hợp hài hòa giữa tri thức quân sự, khoa học, kỹ năng nghề nghiệp với rèn luyện phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, nhân cách. Trọng tâm của đổi mới là tinh gọn, khoa học, tránh trùng lặp, giảm tải nhưng vẫn bảo đảm tính cơ bản, toàn diện, thiết thực, hiện đại và khả thi. Nội dung đào tạo phải coi trọng giáo dục chính trị tư tưởng, bồi dưỡng truyền thống

Quân đội, kết hợp trang bị kiến thức với rèn luyện tác phong, kỹ năng công tác, tinh thần trách nhiệm và ý chí phấn đấu của học viên. Đồng thời, cần khắc phục bất cập trong cấu trúc chương trình, tránh tình trạng xếp môn học tùy tiện hoặc “chữa cháy”, gây ảnh hưởng đến quá trình phát triển nhân cách.

Các học viện, trường sĩ quan phải giải quyết tốt mâu thuẫn giữa khối lượng kiến thức ngày càng tăng với thời gian đào tạo có hạn, lựa chọn chương trình tối ưu để phát triển cân đối cả phẩm chất và năng lực. Chương trình phải đặt trong sự vận động của thực tiễn đất nước, nhiệm vụ mới của Quân đội, coi trọng gắn tri thức khoa học hiện đại với bồi dưỡng phẩm chất chính trị, đạo đức. Cần đầu tư phát triển môn học mới, nâng cao chất lượng ngoại ngữ, tin học, kỹ năng ứng xử xã hội, đáp ứng yêu cầu hội nhập và chuyển đổi số.

Đổi mới phải bảo đảm tính hệ thống, đồng bộ, sắp xếp logic từ đơn giản đến phức tạp, từ cơ bản đến chuyên sâu, rèn luyện tư duy biện chứng và kỹ năng nghề nghiệp. Quá trình giảng dạy phải kết hợp chặt chẽ giữa “dạy chữ, dạy nghề và dạy người”, tạo môi trường để học viên vừa tiếp nhận tri thức, vừa rèn luyện bản lĩnh chính trị, đạo đức, lối sống. Cuối cùng, chương trình cần linh hoạt, mềm dẻo để kịp thời cập nhật tri thức mới, tăng cường tính chiến đấu, tính phản biện, giúp học viên hình thành năng lực độc lập, sáng tạo, khả năng tự bảo vệ và đấu tranh chống lại các quan điểm sai trái. Đây chính là nền tảng để đào tạo sĩ quan cấp phân đội có nhân cách toàn diện, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội trong giai đoạn mới.

Ba là, xây dựng môi trường văn hóa quân sự tốt đẹp, lành mạnh ở các học viện, trường sĩ quan quân đội hiện nay.

Môi trường văn hóa quân sự ở các học viện, trường sĩ quan quân đội là tổng thể các giá trị vật chất và tinh thần, bao gồm các mối quan hệ, hoạt động và không gian sống trong học viện, trường sĩ quan quân đội, có vai trò quan trọng trong việc hình thành và phát triển nhân cách, phẩm chất quân nhân nói chung, học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội nói riêng. Theo đó, các học viện, trường sĩ quan quân đội phải kết hợp chặt chẽ giữa công tác

tư tưởng với tổ chức hoạt động thực tiễn, thực sự làm cho các chủ trương, nghị quyết lãnh đạo của nhà trường, phương hướng, mô hình, mục tiêu, yêu cầu đào tạo sĩ quan cấp phân đội của nhà trường được quán triệt và hiện thực hóa. Các tổ chức, các lực lượng tham gia đào tạo sĩ quan cấp phân đội phải luôn tạo ra bầu không khí dân chủ, cởi mở, sáng tạo trong các hoạt động để học viên mạnh dạn đề đạt ý kiến, quan điểm với giảng viên, với cấp trên, qua đó giúp họ phát triển cả về phẩm chất và năng lực.

Cấp ủy, chỉ huy các cấp cần tập trung xây dựng các mối quan hệ tốt đẹp giữa học viên với đội ngũ giảng viên, giữa học viên với cán bộ quản lý, đây là các mối quan hệ cơ bản tác động đến quá trình hình thành, phát triển cân đối, hài hòa cả về phẩm chất và năng lực của học viên. Quan hệ giữa học viên với đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý là mối quan hệ giữa trò với thầy, giữa cấp trên và cấp dưới, giữa chỉ huy và phục tùng, đó còn là quan hệ đồng chí, đồng đội với nhau. Sự tâm huyết của người thầy, người cán bộ quản lý trong việc tận tình giúp đỡ học viên học tập, rèn luyện, vì sự nghiệp đào tạo các thế hệ sĩ quan tương lai cho Quân đội sẽ là điều kiện thuận lợi cho sự phát triển nhân cách của học viên. Đồng thời, lãnh đạo, chỉ huy các cấp cần quan tâm, giải quyết hài hòa các lợi ích của học viên trong quá trình đào tạo tại trường và phân công công tác sau khi tốt nghiệp ra trường. Đặc biệt, cần có chính sách ưu đãi, khuyến khích đối với những học viên xuất sắc, như cho họ được lựa chọn nơi công tác, được chuyển tiếp ở bậc học cao hơn; có cơ chế, chính sách để khuyến khích học viên tự học tập, tự rèn luyện và có thái độ nghiêm túc đối với những học viên lười học, ngại rèn luyện. Thực hiện đánh giá kết quả học, rèn, bình xét thi đua khen thưởng, phong, thăng quân hàm của học viên dựa trên căn cứ về phẩm chất và năng lực của họ.

Bốn là, phát huy nhân tố chủ quan của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội trong tự phát triển nhân cách.

Học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội vừa là khách thể, vừa là chủ thể của quá trình phát triển nhân cách. Phát huy nhân tố chủ quan

của học viên là quá trình tự giác, có mục đích và định hướng nhằm trau dồi tri thức, phẩm chất, năng lực, từng bước hoàn thiện nhân cách theo mô hình người sĩ quan tương lai. Mỗi học viên cần chủ động, tích cực, sáng tạo trong việc xác định mục tiêu rèn luyện phẩm chất, năng lực phù hợp với từng giai đoạn học tập, phấn đấu trở thành sĩ quan có nhân cách đẹp, đáp ứng yêu cầu của nhà trường và quân đội. Để đạt được điều đó, học viên phải xây dựng nhu cầu tự học, tự rèn, kết hợp các biện pháp tự giáo dục theo chuẩn mực “Bộ đội Cụ Hồ” và chuẩn đầu ra đào tạo.

Cần kiên quyết khắc phục tư tưởng bình quân chủ nghĩa, chủ nghĩa cá nhân, thực dụng - những rào cản lớn đối với sự phát triển nhân cách. Ý chí, quyết tâm cao sẽ trở thành động lực giúp học viên vượt qua khó khăn, thử thách, giữ vững niềm tin, bản lĩnh, chống lại mọi cám dỗ, tác động tiêu cực từ bên ngoài. Đặc biệt, việc đề cao trách nhiệm trong tự phát triển nhân cách giúp học viên đủ năng lực nhận diện, loại bỏ thông tin xấu độc, đấu tranh hiệu quả trước âm mưu, thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch, giữ vững định hướng phát triển. Thái độ tự giác, trách nhiệm cần được thấm sâu trong nhận thức và hành động hàng ngày, góp phần hình thành phẩm chất, năng lực nghề nghiệp, bảo đảm sự phát triển nhân cách toàn diện theo từng năm học và toàn khóa học./.

Ghi chú:

(1) Bộ Tổng Tham mưu, *Báo cáo Tổng kết năm học 2023 - 2024, phương hướng, nhiệm vụ năm học 2024-2025*, H.2024, tr.1.

(2) Quân ủy Trung ương, *Nghị quyết số 1657-NQ/TW ngày 20/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*, H.2022, tr.1.

(3) Quân ủy Trung ương, *Nghị quyết số 1657-NQ/TW ngày 20/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*, H.2022, tr.3.

(4) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 15, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.314.